

ศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของ

วนอุทยานเขากระโดง

75

ช.ฉ. 1.2

ก

ค

รุ่งรัตน์ หัตถกรรม*

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาศักยภาพทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของวนอุทยานเขากระโดงตามหลักการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และเพื่อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในวนอุทยานเขากระโดง การวิจัยเรื่องนี้เป็นการศึกษาวิจัยทั้งในเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ เครื่องมือที่ใช้ในการทำวิจัยประกอบด้วย แบบสอบถามที่มีลักษณะคำถามเป็นแบบเลือกตอบ (check lists) แบบสอบถามนักท่องเที่ยว และแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง

ผลการวิจัยพบว่า

ศักยภาพทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของวนอุทยานเขากระโดงโดยยึดหลักจากการศึกษาศักยภาพองค์ประกอบของท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ได้แก่ ศักยภาพองค์ประกอบด้านแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติของวนอุทยานเขากระโดง ศักยภาพองค์ประกอบด้านการจัดการอย่างยั่งยืนของวนอุทยานเขากระโดง ศักยภาพองค์ประกอบด้านกระบวนการศึกษาสิ่งแวดล้อมของวนอุทยานเขากระโดง และ ศักยภาพองค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น ผลการศึกษา พบว่า ศักยภาพองค์ประกอบด้านแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติของวนอุทยานเขากระโดง มี ศักยภาพสูง ศักยภาพองค์ประกอบด้านการจัดการอย่างยั่งยืนของวนอุทยานเขากระโดง มี ศักยภาพปานกลาง ศักยภาพองค์ประกอบด้านกระบวนการศึกษา

*อาจารย์สาขาวิชาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

สิ่งแวดล้อมของวนอุทยานเขากระโดง มีศักยภาพปานกลาง และ ศักยภาพองค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น มีศักยภาพปานกลาง

แนวทางการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในวนอุทยานเขากระโดง ได้แนวทาง 4 แนวทาง ตามองค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ได้แก่ แนวทางที่ 1 แนวทางการพัฒนาศักยภาพองค์ประกอบด้านแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติของวนอุทยานเขากระโดง ได้แก่ การสร้างความกลมกลืนกับธรรมชาติของแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องและสิ่งแวดล้อมโดยการคำนึงถึงหลักการของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นหลัก แนวทางที่ 2 แนวทางการพัฒนาศักยภาพองค์ประกอบด้านการจัดการอย่างยั่งยืนของวนอุทยานเขากระโดง ได้แก่ ควรจะมีการจัดสร้างศูนย์บริการข้อมูลด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่กลมกลืนกับพื้นที่เพื่อเป็นการสร้างความเข้าใจด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแก่นักท่องเที่ยว หรือการเผยแพร่ความรู้ด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยผ่านสื่อต่างๆ ได้แก่ สิ่งพิมพ์ เช่น แผ่นพับ หรือคู่มือนำเที่ยวเขากระโดงแก่นักท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดความเข้าใจและได้รับความเพลิดเพลิน การจัดทำคู่มือนำชมเขากระโดง โดยใส่เนื้อหาเรื่องข้อกำหนดหรือแนวปฏิบัติตัวให้กับนักท่องเที่ยวก่อนเข้าไปเที่ยวชมวนอุทยานเขากระโดงเพื่อเป็นการสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและแหล่งท่องเที่ยวด้วย และควรให้ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการดูแลรับผิดชอบ การจัดการ วางแผน และตัดสินใจเพื่อให้เกิดความภาคภูมิใจและเกิดความรู้สึกรักเป็นเจ้าของวนอุทยานเขากระโดง

แนวทางที่ 3 แนวทางการพัฒนาศักยภาพองค์ประกอบด้านกระบวนการศึกษาสิ่งแวดล้อมของ

วนอุทยานเขากระโดง ได้แก่ การสร้างความเข้าใจและปลูกจิตสำนึกในการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวให้กับประชาชนในพื้นที่และผู้ที่เกี่ยวข้องในวนอุทยานเขากระโดงโดยกระบวนการมีส่วนร่วมหรือการจัดอบรมเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจและปลูกจิตสำนึกที่ถูกต้องในเรื่องระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อมด้วย แนวทางที่ 4 แนวทางการพัฒนาศักยภาพองค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นของวนอุทยานเขากระโดง ได้แก่ การนำประชาชนในพื้นที่เดินทางไปแลกเปลี่ยนเรียนรู้เอกลักษณ์ของท้องถิ่นยังพื้นที่อื่นเพื่อให้เกิดความรู้สึกรักและภาคภูมิใจในคุณค่าแหล่งท่องเที่ยวที่มีเอกลักษณ์เฉพาะอย่างวนอุทยานเขากระโดง

คำนำ

เขากระโดงเป็นภูเขาไฟที่ดับแล้ว เกิดจากแผ่นดินหรือเปลือกโลกบริเวณประเทศกัมพูชา มุดลงใต้ดินไปโผล่แถบภาคอีสาน กลายเป็นภูเขาพนมดงรักซึ่งอยู่ด้านใต้ของภูมิภาคนี้ ปรากฏการณ์ดังกล่าวส่งผลให้มวลหินที่อยู่ใต้ดินเกิดความร้อนจนถึงชั้นหลอมละลายแล้วพุ่งออกมาสู่ผิวโลกได้ทับถมกันเกิดเป็นภูเขาไฟ ยอดสูงสุดประมาณ 265 เมตร จากระดับน้ำทะเลปานกลาง

พื้นที่ภูเขานั้นอุดมไปด้วยแร่ธาตุสำคัญหลายชนิด เช่น เพชร พลอย ทองแดง พลวง ดินขาว กำมะถัน ฯลฯ ดินที่เกิดจากการสลายตัวของภูเขาไฟ ซึ่งพบมากที่ราบเชิงภูเขาไฟจึงเป็นดินที่มีความอุดมสมบูรณ์สูงใช้ปลูกข้าวได้ผลดี ส่วนบริเวณปากปล่องภูเขาไฟที่เกิดจากการประทุ มักจะเป็นหลุมขนาดใหญ่กลายเป็นแหล่งกักเก็บน้ำในรูปทะเลสาบขนาดเล็ก ซึ่งเป็นต้นน้ำของลำห้วย

ตลาด และรอบบริเวณแวดล้อมไปด้วยป่าไม้อุดมสมบูรณ์ ซึ่งป่าเขากระโดงมีพื้นที่ 6,212 ไร่ พันธุ์ไม้และสัตว์ป่าที่วนอุทยานเขากระโดงมีมากมายหลายชนิดโดยสภาพทั่วไปเป็นป่าเต็งรัง กรมป่าไม้ได้ประกาศให้เป็นวนอุทยานเขากระโดงเมื่อวันที่ 23 ต.ค. 2521

วนอุทยานเขากระโดง จังหวัดบุรีรัมย์ ถือเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติแห่งหนึ่งของจังหวัดบุรีรัมย์ ที่อยู่ใกล้ตัวเมืองบุรีรัมย์มากที่สุด จากสภาพธรรมชาติโดยทั่วไปที่กล่าวมานั้นทำให้วนอุทยานเขากระโดงกลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่นำศึกษาหาความรู้และเยี่ยมชม การคมนาคมสะดวก ซึ่งในอดีตเองวนอุทยานเขากระโดงเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สวยงามและมีสิ่งดึงดูดใจที่อยู่ในสภาพที่ดีและน่าสนใจทำให้มีนักท่องเที่ยวจำนวนมากต่างพากันเดินทางมาเยี่ยมชมและพักผ่อนโดยเฉพาะในช่วงวันหยุดสุดสัปดาห์ แต่ในปัจจุบันกลับพบว่า มีจำนวนนักท่องเที่ยวลดน้อยลงเนื่องจากว่ากิจกรรมการท่องเที่ยวต่างๆ บนพื้นที่วนอุทยานเขากระโดงมีน้อยส่วนใหญ่นักท่องเที่ยวมักจะเดินทางมาเพื่อนมัสการพระสุภัทรภิตร์และเดินชมธรรมชาติและทิวทัศน์เมืองบุรีรัมย์ แต่ในความเป็นจริงแล้วตามสภาพธรรมชาติต่างๆ ในพื้นที่ของวนอุทยานเขากระโดงที่มีความหลากหลายของธรรมชาติและวิถีชีวิตของสัตว์ป่าที่ดึงดูดใจนักท่องเที่ยวและเหมาะแก่การศึกษาด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นอย่างยิ่งเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวและคนในท้องถิ่นให้ตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญของทรัพยากรทางการท่องเที่ยวและเป็นการร่วมกันอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และเพื่อเสนอให้การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นตัวขับเคลื่อนหนึ่งในกระบวนการดังกล่าวด้วย

ดังนั้น การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของวนอุทยานเขากระโดง จะก่อให้เกิดกิจกรรมทางการท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับสภาพทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่และเพื่อช่วยให้มีจำนวนนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวยังวนอุทยานเขากระโดงเพิ่มมากขึ้นโดยเดินทางท่องเที่ยวอยู่บนพื้นฐานของความตระหนักและมีจิตสำนึกที่ถูกต้องเพื่อให้เกิดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนต่อไป

เครื่องมือและวิธีการศึกษา

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ มุ่งศึกษาศักยภาพทางการท่องเที่ยวของวนอุทยานเขากระโดง และเพื่อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในวนอุทยานเขากระโดง โดยกำหนดพื้นที่การวิจัยคือวนอุทยานเขากระโดง ตำบลเสม็ด อำเภอเมืองจังหวัดบุรีรัมย์ มีขั้นตอนและวิธีดำเนินงานวิจัยดังนี้

เครื่องมือและวิธีการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยดำเนินการตามคำถามการวิจัยทั้ง 2 ข้อ โดยใช้แบบสอบถามที่มีลักษณะคำถามเป็นแบบเลือกตอบ (check lists) แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง ซึ่งขั้นตอนการสร้างเครื่องมือเป็นดังนี้

ขั้นแรก ศึกษาเอกสาร ข้อมูล แนวคิด ทฤษฎี ตำรา บทความและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากแหล่งข้อมูลต่างๆ

ขั้นที่สอง นำข้อมูลที่ได้จากขั้นแรก มากำหนดเป็นประเด็นหลักในการสร้างเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล มีดังนี้

1. รายการแบบสอบถามที่ลักษณะคำถามเป็นแบบเลือกตอบ (check lists) เพื่อตอบคำถามการวิจัยข้อที่ 1 และข้อที่ 2 ใช้สำหรับประเด็นลักษณะและองค์ประกอบทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของวนอุทยานเขากระโดง ได้แก่ ศักยภาพองค์ประกอบด้านแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติของวนอุทยานเขากระโดง ศักยภาพองค์ประกอบด้านการจัดการอย่างยั่งยืนของวนอุทยานเขากระโดง ศักยภาพองค์ประกอบด้านกระบวนการศึกษาสิ่งแวดล้อมของวนอุทยานเขากระโดง และ ศักยภาพองค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน

2. แบบสอบถามนักท่องเที่ยว(Questionnaires) เพื่อตอบคำถามการวิจัยข้อที่ 1 และข้อที่ 2 ซึ่งใช้สำหรับสอบถามนักท่องเที่ยวชาวไทยจำนวน 100 คน โดยในแบบสอบถามจะมีข้อความที่เป็นทั้งข้อความแบบให้เลือกตอบและข้อความแบบปลายเปิด เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของวนอุทยานเขากระโดงและแนวทางการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในวนอุทยานเขากระโดง

3. แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structured interview) เพื่อตอบคำถามการวิจัยข้อที่ 1 และข้อที่ 2 ใช้สำหรับเจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 5 คน เพื่อให้ได้ข้อมูลด้านการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวจากภาครัฐ การจัดการส่งเสริมการท่องเที่ยว และการประชาสัมพันธ์ และการมีส่วนร่วมของชุมชนในบริเวณวนอุทยานเขากระโดง และเจ้าหน้าที่ที่ทำการวนอุทยานเขากระโดง และสามารถสัมภาษณ์เจาะลึกได้ทันทีเมื่อปรากฏรายละเอียดข้อมูลที่น่าสนใจ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. นักท่องเที่ยว ที่เดินทางมาท่องเที่ยวยังวนอุทยานเขากระโดง จำนวน 100 คน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ เพื่อได้ข้อมูลเกี่ยวกับศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของวนอุทยานเขากระโดงและแนวทางการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในวนอุทยานเขากระโดง โดย

2. เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 5 คน โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงได้ข้อมูลด้านการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวจากภาครัฐ การจัดการส่งเสริมการท่องเที่ยว และการประชาสัมพันธ์ และการมีส่วนร่วมของชุมชนในบริเวณวนอุทยานเขากระโดงและเจ้าหน้าที่ที่ทำการวนอุทยานเขากระโดง

การวิเคราะห์ข้อมูลและระเบียบวิธีการทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูล มีวิธีการดังนี้

1. รายการแบบสอบถามที่ลักษณะคำถามเป็นแบบเลือกตอบ (check lists) ในประเด็นลักษณะและองค์ประกอบทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของวนอุทยานเขากระโดง การวัดค่าคะแนนของศักยภาพองค์ประกอบ ผลรวมของคะแนนจากทั้งหมดนำมาหาค่าเฉลี่ยและแปลความหมายของค่าเฉลี่ยของศักยภาพองค์ประกอบ โดยกำหนดระดับศักยภาพ ออกเป็น 3 ระดับซึ่งมีคะแนนแต่ละระดับขั้นแบ่งออกเป็นช่วงๆ ดังนั้นในแต่ละระดับจะมีคะแนนอันตรภาคชั้น (Class Interval) ได้แก่ ศักยภาพสูง ศักยภาพปานกลาง และศักยภาพต่ำ

2. การสอบถามนักท่องเที่ยว(Questionnaires) เป็นข้อมูลเชิงปริมาณ นำมาจัดกระทำ

ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ โดยใช้คอมพิวเตอร์โปรแกรมสถิติสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ (SPSS) และเขียนอธิบายเชิงพรรณนา

3. การสัมภาษณ์ เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบล ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบความสมบูรณ์และความถูกต้องของข้อมูลไปพร้อมๆ กับการสัมภาษณ์แล้วทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา

ผลการศึกษา

การวิจัยเรื่องศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของวนอุทยานเขากระโดง ได้จากการใช้รายการแบบสอบถามที่ลักษณะคำถามเป็นแบบเลือกตอบ (check lists) แบบสอบถามนักท่องเที่ยวและแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง ซึ่งผลที่ได้รับจะสามารถทำให้มีจำนวนนักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยวยังวนอุทยานเขากระโดงเพิ่มขึ้น นักท่องเที่ยวมีกิจกรรมการท่องเที่ยวทางเลือกทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในแหล่งท่องเที่ยววนอุทยานเขากระโดงและมีการเดินทางท่องเที่ยวอย่างมีจิตสำนึกและตระหนักในคุณค่าของทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวหน่วยงานที่รับผิดชอบสามารถนำแนวทางการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศไปปรับใช้ในแหล่งท่องเที่ยวที่ตนรับผิดชอบได้ รวมถึงแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ ด้วย ผลการวิจัยเป็นดังนี้

ผลการศึกษาศักยภาพทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของวนอุทยานเขากระโดงตามหลักการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ศักยภาพทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของวนอุทยานเขากระโดงโดยยึดหลักจากการศึกษาศักยภาพองค์ประกอบของท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ได้แก่ ศักยภาพองค์ประกอบด้านแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติของวนอุทยานเขากระโดง ศักยภาพองค์ประกอบด้านการจัดการอย่างยั่งยืนของวนอุทยานเขากระโดง ศักยภาพองค์ประกอบด้านกระบวนการศึกษาสิ่งแวดล้อมของวนอุทยานเขากระโดง และศักยภาพองค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น ผลการศึกษาสามารถนำเสนอ พบว่า ศักยภาพองค์ประกอบด้านแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติของวนอุทยานเขากระโดง มีศักยภาพสูง ศักยภาพองค์ประกอบด้านการจัดการอย่างยั่งยืนของวนอุทยานเขากระโดง มีศักยภาพปานกลาง ศักยภาพองค์ประกอบด้านกระบวนการศึกษาสิ่งแวดล้อมของวนอุทยานเขากระโดง มีศักยภาพปานกลาง และศักยภาพองค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น มีศักยภาพปานกลาง

ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในวนอุทยานเขากระโดง ได้แนวทาง 4 แนวทาง ตามองค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ดังนี้

1. แนวทางการพัฒนาศักยภาพองค์ประกอบด้านแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติของวนอุทยานเขากระโดง ได้แก่ การสร้างความกลมกลืนกับธรรมชาติของแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องและสิ่งแวดล้อมโดยการคำนึงถึงหลักการของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นหลัก

2. แนวทางการพัฒนาศักยภาพองค์ประกอบด้านการจัดการอย่างยั่งยืนของวนอุทยานเขากระโดง ได้แก่ ควรจะมีการจัดสร้างศูนย์บริการข้อมูลด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่กลมกลืนกับพื้นที่เพื่อเป็นการสร้างความเข้าใจด้านการท่องเที่ยว

เที่ยวเชิงนิเวศแก่นักท่องเที่ยว หรือการเผยแพร่ความรู้ด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยผ่านสื่อต่างๆ ได้แก่ สิ่งพิมพ์ เช่น แผ่นพับ หรือคู่มือนำเที่ยวเขากระโดงแก่นักท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดความเข้าใจและได้รับความเพลิดเพลิน การจัดทำคู่มือนำชมเขากระโดง โดยใส่เนื้อหาเรื่องข้อกำหนดหรือแนวปฏิบัติตัวให้กับนักท่องเที่ยวก่อนเข้าไปเที่ยวชมวนอุทยานเขากระโดงเพื่อเป็นเป็นการสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและแหล่งท่องเที่ยวด้วย และควรให้ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการดูแลรับผิดชอบ การจัดการ วางแผน และตัดสินใจเพื่อให้เกิดความภาคภูมิใจและเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของวนอุทยานเขากระโดง

3. แนวทางการพัฒนาศักยภาพองค์ประกอบด้านกระบวนการศึกษาสิ่งแวดล้อมของวนอุทยานเขากระโดง ได้แก่ การสร้างความเข้าใจและปลูกจิตสำนึกในการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวให้กับประชาชนในพื้นที่และผู้ที่เกี่ยวข้องในวนอุทยานเขากระโดงโดยกระบวนการมีส่วนร่วมหรือการจัดอบรมเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจและปลูกจิตสำนึกที่ถูกต้องในเรื่องระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อมด้วย

4. แนวทางการพัฒนาศักยภาพองค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นของวนอุทยานเขากระโดง ได้แก่ การนำประชาชนในพื้นที่เดินทางไปแลกเปลี่ยนเรียนรู้เอกลักษณ์ของท้องถิ่นยังพื้นที่อื่นเพื่อให้เกิดความรู้สึกรักและภาคภูมิใจในคุณค่าแหล่งท่องเที่ยวที่มีเอกลักษณ์เฉพาะอย่างวนอุทยานเขากระโดง

ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง ศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของวนอุทยานเขากระโดง ผู้ทำวิจัยมีข้อเสนอต่อบุคคล 3 กลุ่ม ได้แก่ นักท่องเที่ยวประชาชนในพื้นที่ และหน่วยงานที่ดูแลรับผิดชอบวนอุทยานเขากระโดง ดังต่อไปนี้

ข้อเสนอแนะต่อนักท่องเที่ยว

1. ควรปฏิบัติตามตามกฎ ระเบียบ หรือข้อบังคับของแหล่งท่องเที่ยวและไม่ทำกิจกรรมที่ก่อให้เกิดความเดือดร้อน หรือกระทบต่อสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว

2. ควรตระหนักเสมอว่าแหล่งท่องเที่ยวที่เดินทางไปเยือนเป็นสมบัติของชาติซึ่งทุกคนจักต้องช่วยกันดูแลรักษา อนุรักษ์ไว้จากรุ่นสู่รุ่น

3. ควรมีการศึกษาข้อมูล หาความรู้ทำความเข้าใจลักษณะของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศก่อนการเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ

ข้อเสนอแนะต่อประชาชนในพื้นที่

1. ควรตระหนักและให้ความสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเพื่อรักษาทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ไว้ให้มีคุณค่า และเป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น

2. ให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่หรือหน่วยงานที่ดูแลวนอุทยานเขากระโดงในการดำเนินการ วางแผน หรืออนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว

ข้อเสนอแนะต่อหน่วยงานที่ดูแลรับผิดชอบวนอุทยานเขากระโดง

1. ออกกฎ ระเบียบ หรือข้อบังคับ รวมทั้งข้อควรปฏิบัติก่อนเข้าไปในวนอุทยานเขากระโดง

2. ประสานความร่วมมือไปยังชุมชนในพื้นที่ใกล้เคียงเพื่อให้ประชาชนรู้สึกเป็นเจ้าของ

แหล่งท่องเที่ยวเพื่อที่จะสามารถช่วยกันสอดส่องดูแลให้แหล่งท่องเที่ยวอยู่ในสภาพสมบูรณ์อยู่เสมอ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

1. ควรมีการศึกษาการส่งเสริมการตลาดของวนอุทยานเขากระโดงเพื่อส่งเสริมให้วนอุทยานเขากระโดงเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงระดับประเทศตามลักษณะเฉพาะของพื้นที่หรือเอกลักษณ์ทางด้านภูเขาไฟของวนอุทยานเขากระโดง

2. ควรมีการศึกษาวิจัยยุทธศาสตร์การพัฒนาให้วนอุทยานเขากระโดงเป็นแหล่งศึกษาเรียนรู้ หรือเป็นศูนย์ข้อมูลการศึกษาทางธรณีวิทยาในระดับประเทศ ไปจนถึงระดับโลก

3. ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับความเชื่อมโยงเส้นทางท่องเที่ยวพหุวิทยาวนอุทยานเขากระโดงกับแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ

การอภิปรายผล

จากผลของการวิจัยเรื่อง ศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของวนอุทยานเขากระโดงสามารถอภิปรายผลของการวิจัย ตามวัตถุประสงค์และขอบเขตของการวิจัย โดยใช้หลักการ แนวคิด และทฤษฎีต่างๆ ที่ได้ มาเป็นตัวเปรียบเทียบเพื่อให้การวิจัยมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น และสามารถอภิปรายผลของการวิจัยได้ดังต่อไปนี้

การศึกษาศักยภาพทางการท่องเที่ยวของวนอุทยานเขากระโดง ตามหลักการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ที่พบนั้นพบว่ามีศักยภาพในด้านต่างๆ ได้แก่ ศักยภาพองค์ประกอบด้านแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติของวนอุทยานเขากระโดง ศักยภาพองค์

ประกอบด้านการจัดการอย่างยั่งยืนของวนอุทยานเขากระโดง ศักยภาพองค์ประกอบด้านกระบวนการศึกษาสิ่งแวดล้อมของวนอุทยานเขากระโดง และ ศักยภาพองค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น ซึ่งพบว่าศักยภาพแต่ละด้านนั้นเป็นดังนี้คือ 1. ศักยภาพองค์ประกอบด้านแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติของวนอุทยานเขากระโดง มีศักยภาพสูง 2. ศักยภาพองค์ประกอบด้านการจัดการอย่างยั่งยืนของวนอุทยานเขากระโดง มีศักยภาพปานกลาง 3. ศักยภาพองค์ประกอบด้านกระบวนการศึกษาสิ่งแวดล้อมของวนอุทยานเขากระโดง มีศักยภาพปานกลาง และ 4. ศักยภาพองค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น มีศักยภาพปานกลาง ซึ่งศักยภาพที่พบในแต่ละด้านนั้นสอดคล้องกับองค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา ได้แบ่งแยกไว้ได้ 4 องค์ประกอบคือ

1. องค์ประกอบด้านแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ เป็นการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องเนื่องกับธรรมชาติ (Nature - based Tourism) ที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น ทั้งนี้รวมถึงแหล่งวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวนั้น

2. องค์ประกอบด้านการจัดการอย่างยั่งยืน เป็นการท่องเที่ยวที่มีการจัดกิจกรรมท่องเที่ยว (Activities - based Tourism) ที่มุ่งให้นักท่องเที่ยวได้รับความเพลิดเพลินและความพึงพอใจอีกทั้งไม่ทำให้พื้นที่และทรัพยากรท่องเที่ยวธรรมชาติในพื้นที่เสื่อมโทรมลง จนไม่สามารถฟื้นตัวได้อีก

3. องค์ประกอบด้านกระบวนการศึกษาสิ่งแวดล้อม เป็นการท่องเที่ยวที่มีกระบวนการศึกษาสิ่งแวดล้อม (Environmental Education -

based Tourism) โดยมีการศึกษาเรียนรู้เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมและระบบนิเวศของแหล่งท่องเที่ยว เพื่อเพิ่มพูนความรู้ ประสบการณ์ ความประทับใจ ในการสร้างความตระหนัก และปลูกจิตสำนึกที่ถูกต้องทั้งต่อนักท่องเที่ยว ประชาชนท้องถิ่นและผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้อง

4. องค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น เป็นการท่องเที่ยวที่มีการคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของชุมชน (Community Participation-based Tourism) โดยให้ชุมชนท้องถิ่นในแหล่งท่องเที่ยวมีส่วนร่วมเกือบตลอดกระบวนการ เพื่อก่อให้เกิดผลประโยชน์ต่อท้องถิ่น ซึ่งหมายรวมถึงการกระจายรายได้ การยกระดับคุณภาพชีวิต การได้รับผลตอบแทนกลับมาบำรุงรักษาและจัดการแหล่งท่องเที่ยวด้วย แล้วในที่สุดชุมชนท้องถิ่นจะมีส่วนในการควบคุมการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างมีคุณภาพ

การศึกษา แนวทางการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในวนอุทยานเขากระโดง ที่ได้นั้นพบว่ามีการนำเสนอออกเป็นด้านต่างๆ เช่น กัน นั่นคือ 1) แนวทางการพัฒนาศักยภาพองค์ประกอบด้านแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติของวนอุทยานเขากระโดง ได้แก่ การสร้างความกลมกลืนกับธรรมชาติของแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องและสิ่งแวดล้อมโดยการคำนึงถึงหลักการของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นหลัก 2) แนวทางการพัฒนาศักยภาพองค์ประกอบด้านการจัดการอย่างยั่งยืนของวนอุทยานเขากระโดง ได้แก่ ควรจะมีการจัดสร้างศูนย์บริการข้อมูลด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่กลมกลืนกับพื้นที่เพื่อเป็นการสร้างความเข้าใจด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแก่นักท่องเที่ยว หรือการเผยแพร่ความรู้ด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยผ่านสื่อต่างๆ ได้แก่ สิ่งพิมพ์

เช่น แผ่นพับ หรือคู่มือแนะนำเที่ยวเขากระโดงแก่นักท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดความเข้าใจและได้รับความเพลิดเพลินจัดทำคู่มือแนะนำชมเขากระโดง โดยใส่เนื้อหาเรื่องข้อกำหนดหรือแนวปฏิบัติตัวให้กับนักท่องเที่ยวก่อนเข้าไปเที่ยวชมวนอุทยานเขากระโดง เพื่อเป็นเป็นการสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและแหล่งท่องเที่ยวด้วย ควรให้ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการดูแลรับผิดชอบ การจัดการ วางแผน และตัดสินใจเพื่อให้เกิดความภาคภูมิใจและเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของวนอุทยานเขากระโดง 3) แนวทางการพัฒนาศักยภาพองค์ประกอบด้านกระบวนการศึกษาสิ่งแวดล้อมของวนอุทยานเขากระโดง ได้แก่ การสร้างความเข้าใจและปลูกจิตสำนึกในการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวให้กับประชาชนในพื้นที่และผู้ที่เกี่ยวข้องในวนอุทยานเขากระโดงโดยกระบวนการมีส่วนร่วมหรือการจัดอบรมเพื่อสร้างความเข้าใจและปลูกจิตสำนึกที่ถูกต้องในเรื่องระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อมด้วย และ 4) แนวทางการพัฒนาศักยภาพองค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นของวนอุทยานเขากระโดง ได้แก่ การนำประชาชนในพื้นที่เดินทางไปแลกเปลี่ยนเรียนรู้เอกลักษณ์ของท้องถิ่นยังพื้นที่อื่นเพื่อให้เกิดความรู้สึกรักและภาคภูมิใจในคุณค่าแหล่งท่องเที่ยวที่มีเอกลักษณ์เฉพาะอย่างวนอุทยานเขากระโดง ซึ่งสอดคล้องกับมาตรฐานของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ 8 ประการคือ

1. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศต้องมีระบบจัดการที่ดีใน 4 ด้านคือ
 - 1.1 ด้านการให้ข้อมูลล่วงหน้าเพื่อทำความเข้าใจกับนักท่องเที่ยว
 - 1.2 ด้านการจัดรายการนำเที่ยวที่เน้นเอกลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยว

1.3 ด้านข้อกำหนดการปฏิบัติตัว
ของนักท่องเที่ยว

1.4 ด้านการตลาดท่องเที่ยวที่คำนึง
ถึงความสามารถรองรับของพื้นที่ในแหล่ง
ท่องเที่ยว

2. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศต้องมีจิต
สำนึกต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ซึ่งจะส่งผลต่อ
การวางแผนและการจัดการ

3. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศต้องมีโครงการ
ร่วมกับคนในชุมชนท้องถิ่นเพื่อคืนกำไรกลับสู่แหล่ง
ท่องเที่ยว

4. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศต้องมีระบบ
การให้ความรู้ความเข้าใจแก่นักท่องเที่ยว

5. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศต้องมีระบบ
สร้างคุณภาพ โดยจัดอบรมด้านความรู้และทักษะ
แก่บุคคลที่เกี่ยวข้อง

6. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศต้องมีระบบ
การรักษาความปลอดภัย ทั้งนี้เนื่องจากมีความ
เสี่ยงสูง

7. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศต้องมีระบบ
การให้บริการที่มีคุณภาพ โดยใช้ผลิตภัณฑ์ที่เหมาะสม
ในการลดมลพิษและใช้อย่างคุ้มค่า

8. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศต้องมีการร่วม
มือกับชุมชนท้องถิ่น เพื่อสร้างงานและกระจาย
รายได้สู่ท้องถิ่น

บรรณานุกรม

กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช. 2550. “วนอุทยานเขากระโดง.” [ระบบออนไลน์].

(ตุลาคม) แหล่งที่มา <http://www.dnp.go.th/parkreserve/asp/style2/localtion.asp>

ชัชพล ทรงสุนทรวงศ์. 2547. “การจัดการสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว.” [ระบบออนไลน์].

(กันยายน) แหล่งที่มา <http://www.stou.ac.th/Tourism/Series/Sep/Sep1.asp>

ชวลิตี ชูชาติ. 2544. รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ โครงการ รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตลุ่มน้ำวาง
สนับสนุนการวิจัยโดย สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.). โครงการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
วัฒนธรรม : เชียงใหม่

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. 2542. การวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน. เอกสารประกอบการสอน
หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ : เชียงใหม่.

วศิน อิงคพัฒนากุล. 2547. “สิ่งแวดล้อมทางการท่องเที่ยว.” [ระบบออนไลน์]. (มิถุนายน)

แหล่งที่มา <http://www.stou.ac.th/Tourism/Acheive/June/Topic3.htm> (30 พฤศจิกายน 2547)

อุทุมพร จามรมาน. 2531. การจัดการและการประเมินการเรียนการสอนระดับอุดมศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 2.

กรุงเทพฯ : ฟันนี่พับบิชิง.